

מצב זה מחייב נקיטת צעדים שיאפשרו להגדיל את "נתח השוק" שלנו בזירת ההשכלה הגבוהה, הן באמצעות הגברת כוח המשיכה של הלימודים באו"פ והן על ידי העלאת שיעורי ההתמדה וההצלחה של הסטודנטים הלומדים אצלנו. לשם כך פעלנו השנה בכמה מישורים. מישור אחד עוסק בדפוסי הפיתוח האקדמי ואופני ההוראה והלמידה באו"פ. בהקשר זה החליט הסנאט לראשונה השנה על קווים מנחים לשילוב מושכל של טכנולוגיות מקוונות בחומרי הלימוד ובמתכונות הלמידה. העבודה על מימוש קווים אלה החלה בתכנית שנבנתה בהובלת דיקנט הלימודים האקדמיים ושה"ם לטיפול במבחר קורסים ראשונים, שהסטודנטים נחשפים אליהם באו"פ. התכנית שמה דגש על אמצעי למידה מגוונים בשילוב טכנולוגיות לשיפור פדגוגיית ההוראה ועל הגדרה ברורה של תוצרי הלמידה הנדרשים. כל זאת במטרה להפוך את הקורסים הללו לאטרקטיביים יותר ללומדים וליעילים יותר במונחים של תפוקות מדידות, שבמרכזן שיעורי ההצלחה בהם.

הדגש המושם על תוצרי הלמידה וההצלחה בקורסים הראשונים מקשר את התכנית הזאת למישור פעילות נוסף המיועד להעלות את שיעורי ההתמדה בלימודים, שהגדרנו כיעד אסטרטגי מרכזי לאו"פ. השנה גובשה לצורך זה מתכונת עבודה חדשה ליחידה לניהול ההתמדה אשר הוקמה בדיקנט הלימודים האקדמיים. עבודת היחידה מכוונת למנוע את נשירת הסטודנטים בעלי יכולת לסיים בהצלחה את לימודיהם באו"פ ולהבטיח את התמדתם עד השגת התואר. לשם כך החלה היחידה לתאם פעילויות חוצות ארגון שנועדו לרכז מידע רלוונטי על התקדמות הסטודנטים וכן להפעיל מערך ליווי באמצעות היועצים האקדמיים, שילוהו כל סטודנט באופן אישי לאורך כל שלבי הלימודים עד סיומם המוצלח.

בצד הפעילויות המתייחסות לכלל הסטודנטים הקדשנו השנה מאמצים ניכרים במישורים ייעודיים לגיוס סטודנטים מקבוצות אוכלוסייה מוגדרות ולתמיכה בהם במשך לימודיהם. בהקשר זה בלטה הפעילות בקרב החברה החרדית, שאותה מוביל פרופ' אביעד חפץ, המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים. במסגרת זו הופעלו דפוסי שיווק ומערכי חונכות וליווי מותאמים לחברה החרדית. בד בבד עם פעילות זו המשכנו השנה בהפעלת תכניות תמיכה בסטודנטים יוצאי אתיופיה ובסטודנטים דוברי ערבית.



דוח הנשיא שלפניכם מסכם את תמונת האוניברסיטה הפתוחה בשנת הלימודים תשע"ז ומתאר את העשייה העיקרית בשנה זו בפיתוח, בהוראה ובמחקר. בנוסף לכך הדוח עוסק בעבודה שנעשתה השנה בגיוס משאבים, בהנחלת ידע לציבור הרחב ובמגוון לימודי ההעשרה החוץ-אקדמיים שאנחנו מציעים.

השנה למדו באו"פ לתואר ראשון ושני וללימודי תעודה 47,647 סטודנטים. מהם למדו לתואר ראשון 44,191 סטודנטים. מספר הלומדים לתואר הראשון, אף שהוא נכבד ביותר, הינו נמוך בכ-3.5% ממספרם בתשע"ו. שיעור זה קטן אמנם משיעור הירידה במספרם של לומדי התואר הראשון באוניברסיטאות האחרות (4.1%), אך הוא מצביע על כך כי בדומה להן, המתחרים העיקריים שלנו בשוק ההשכלה הגבוהה לתואר הראשון, שבו השנתונים הרלוונטיים ממשיכים להצטמצם, הם המכללות.

בתחום הפיתוח וההפקה של חומרי לימוד איחדנו לקראת סוף השנה את בית ההוצאה לאור (שהיה כפוף למנכ"ל) ואת היחידה לפיתוח אקדמי (שהייתה חלק מדיקנט הפיתוח וטכנולוגיות למידה) למחלקה מאוחדת אחת לפיתוח אקדמי והוצאה לאור הכפופה לדיקן הפיתוח וטכנולוגיות למידה. איחוד זה, בשילוב עם שה"ם, יאפשר אינטגרציה של כל דפוסי הפיתוח ואמצעי הייצור של חומרי הלימוד וההוראה, בדפוס ובדיגיטל כאחד, תחת קורת גג ארגונית אחת של דיקנט הפיתוח וטכנולוגיות למידה. אינטגרציה זו היא חיונית להבטחת מקומה של האו"פ בחזית הלמידה האקדמית בשדה ההשכלה הגבוהה המשתנה במהירות על ידי אימוץ של טכנולוגיות מקוונות בהוראה בהיקפים גדלים.

בתחום התקציבי נראה כי אנחנו מצליחים לסיים את תשע"ז בעודף קטן, בהיקף של כאחוז מן התקציב. הצלחה זו נזקפת לזכותם של צעדי חיסכון שונים וכן לגידול בהכנסות מימון ובתרומות שמהן נהנינו השנה. גם ות"ת העניקה לנו תוספת צנועה לבסיס הקצבתה בגין החשיפה שלנו לעלויות השכר ההסכמיות באו"פ אשר אינן מפוצות על ידי גידול תואם בהכנסות משכר לימוד (שמהוות כשני שלישים מכלל הכנסותינו). שכר הלימוד, כידוע, לא עלה זה שנים אחדות, ובשנתיים האחרונות הוא אף ירד עקב הירידה במדד המחירים לצרכן. חשוב להדגיש, עם זאת, כי העודף התקציבי בשנה שחלפה אינו משנה את התמונה ארוכת הטווח ואת המסקנה המשתמעת ממנה כי פתרון יציב לבעייתנו התקציבית דורש להמשיך את המאמצים להתייעלות ולחיסכון מזה ולהגדלת הכנסות מזה.

מטבע הדברים נגעתי כאן רק במעט מפעילויותינו בשנת תשע"ז, ודפי הדוח הזה משלימים את התמונה. לסיום, לא נותר לי אלא לאחל לכולנו שנה אקדמית פורייה ומלאה עניין והישגים בכל התחומים שבהם אנחנו פועלים.



עוד בתחום הלימודים ראוי לציין כי בטקסים של חלוקת התארים שנערכו באביב תשע"ז קיבלו את תעודת התואר הראשון 55 הבוגרים והבוגרות הראשונים של בית הספר לשלטון מקומי. בית הספר הוקם בשנת 2013 כמיזם משותף למרכז לשלטון מקומי ולאוניברסיטה הפתוחה במטרה להעניק השכלה גבוהה לעובדי הרשויות המקומיות. בית הספר, הכפוף למערך לימודי החוץ של האו"פ ומונחה על ידי ועדת היגוי בראשות פרופ' יגיל לוי, מציע בעיקר לימודי תואר ראשון באו"פ במדעי החברה והרוח בשילוב עם דיפלומה בלימודי שלטון מקומי במתכונת קבוצתית מובנית. בתום חמש שנות פעילותו הראשונות של בית הספר אנחנו מציינים בהערכה ובסיפוק רב את צמיחתו המרשימה מכ־100 סטודנטים בארבע קבוצות לימוד בסמסטר הראשון של תשע"ג לכ־900 סטודנטים ב־40 קבוצות לימוד הפרוסות בכל הארץ בסמסטר השני של תשע"ז. ברכות לכל העוסקים במלאכה על הישג זה.

בשדה המחקר חברי הסגל האקדמי שלנו ממשיכים לעשות חיל. הם זכו השנה ב־11 מענקים מקרנות חיצוניות, בהם שבעה מענקים מהקרן הלאומית למדע. כמו כן זכו ארבעה חברי סגל האו"פ בפרסים חשובים ובהוקרה מיוחדת על חיבוריהם המחקריים, וחבר נוסף נבחר לפורום צעירי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

כאן גם המקום לציין שבסוף השנה סיים פרופ' מנור מנדל את כהונתו כדיקן המחקר ובמקומו מונה פרופ' צחי וייס. ברצוני להודות למנור על עבודתו הנאמנה בניווט ספינת המחקר המוסדית ולאחל לצחי ולכולנו הצלחה מלאה במילוי התפקיד בשלוש השנים הבאות.

בתחום הארגוני נעשו השנה כמה שינויים משמעותיים שהתרכזו בדיקנט הלימודים האקדמיים ובגופים העוסקים בפיתוח ובהפקה של חומרי לימוד. בדיקנט הלימודים אורגנה מחדש הפעילות במסגרת שלוש יחידות תפקודיות: מחלקת הייעוץ ללימודים אקדמיים שמטפלת בייעוץ אישי לסטודנטים בנושאי הלימוד; היחידה לניהול ההתמדה שעניינה שיפור ההתמדה וצמצום הנשירה; והמחלקה להוראה וללמידה שבאחריותה כל נושאי ההוראה ברמה המוסדית על מגוון אמצעיהם. היחידה ללקויות למידה שהייתה עד כה חלק מדיקנט הלימודים האקדמיים, הועברה לדיקנט הסטודנטים.